

Någon har tagit bort vägen Några upplevelser på Västbanken

Dag boksanteckningar 2004

Nils E Eriksson, Halmstad

– Här får ni lämna bussen. Vägen är borttagen, säger vår palestinske busschaufför.

Vi, dvs. ett sextiotal deltagare, från ett femtontal länder, i den *Human Rights March*, som organiserats av fredskvinnor från Norge, Israel och Palestina, skulle idag, 30 december, egentligen åka från Tulkarem till Nablus. Men vi fick strax före starten veta att Nablus nu är stängt. Vi beslöt oss därför att istället åka till Jenin.

Vid checkpointen utanför Tulkarem begär de maskingevärsbeväpnade soldaterna att vi alla ska visa pass och visum.

Vi har fått uppgift om att vi ska kunna köra direkt till Jenin ganska snabbt. Men strax därefter kommer ett nytt besked: Nej den checkpointen har israelisk militär nu stängt. Så vi får åka en omväg. Och nu, strax utanför Jenin, tar vägen slut. Militären har igår brutit upp vägen på en flera hundra meter lång sträcka och gjort en spärr av schaktmassorna i vardera ändan. Men det är ingen checkpoint, där finns inga militärer. Man har bara försvårat framkomligheten. Vi lämnar alltså bussen och släpar våra väskor ute i naturen och upp över grus- och stenvallar. Och bilar, mest gula taxi, trängs och tutar och försöker uppe i olivplanteringarna köra förbi den borttagna vägen. Svarta fåglar svävar ovanför en soptipp bredvid avspärning. En fårhjord betar lugnt.

Israelerna har förmodligen någon vacker säkerhetsförklaring till att man avlägsnat ett stycke palestinsk väg, men mot bakgrund av våra andra erfarenheter på Västbanken tror vi att det mest rör sig om ren djävulskap – att försvåra livet för palestinerna.

För oss utgör detta intermezzo inget stort problem – vi är välklädda, friska, har lättburen packning och går här i vackert solsken. Denna typ av hinder – liksom bosättarnas vägar och de hundratals checkpoints som militären satt upp – drabbar på ett helt annat sätt folket här. Gravida kvinnor som i regn och kyla med värkar är på väg till sin förlossningsklinik har hindrats komma fram. Bara i Gaza har 37 kvinnor tvingats föda vid vägkanten.

– Israelerna vill göra livet så svårt som möjligt för oss för att få oss att lämna landet, men det gör vi inte, säger palestinier vi träffar.

Birzeituniversitet vid Ramallah

Universitetet som ligger några kilometer utanför Ramallah har två år drabbats av israelernas spärrar. Studenter och lärare får inte åka bil eller buss på den avspärrade vägen. De tvingas traska, ibland barfota, i alla väder förbi soldater som ibland trakasserar dem. Vi får tillfälle att ställa frågor till ett antal studerande och lärare:

– Vad är universitetets största problem?

– Ockupationen. Vi skulle vilja gå med i er marsch. Men det får vi inte. Vi får inte förflytta oss i vårt eget land. Ockupation innebär en dygnet-runt-terror. All sorts frihet tas bort. Vi får aldrig chansen att ta reda på hur man skapar ett öppet demokratiskt samhälle.

– Vad är era framtidsförhoppningar?

– Vi har fått lära oss att inte hoppas för mycket. Vi har förlorat vår mänskliga värdighet. Kamrater torteras av soldater, inte på grund av order uppifrån utan därför att de tycker det är roligt.

– Min dröm är att kunna röra mig, att kunna åka till biblioteket i Jerusalem eller Gaza. Jag hoppas också att våra studiekamrater som hålls fängslade utan orsak ska friges. Vi har fängslade kamrater som är allvarligt sjuka och inte kan få kontakta en läkare.

– Kan ni kommunicera med israeliska studenter via Internet?.

– Hur ska vi kunna kommunicera med dem som om ett par år kommer att vara soldater och kanske kommer att döda våra barn.

Vi frågade studenterna, liksom många andra palestinier, hur de ser på självmordsbombarna. Vi fick i regel variationer följande svar:

– Hur tror ni att unga människor som utsätts för alla denna frustration, all denna förödmjukelse och förnedring, allt detta våld, kan låta bli att ta till våld själva. Självmordsbombarna upphör när ockupationen upphör.

Detalj av muren – Qalqilya, en inringad stad

Utanför Qalqilya, en palestinsk stad med 45000 invånare, befinner vi oss den 29 december. Vi får, som på många andra ställen, vänta länge vid checkpointen. Först sedan Torill kontaktat Norges ambassadör och denne kontaktat israeliska myndigheter släpps vi in.

Borgmästaren berättar:

– Detta är en stad avskuren från sin palestinska omgivning. Muren är inte en säkerhetsmur. Den motverkar sitt syfte. Andelen extremister, som kan ta till våld, har ökat på grund av muren. Vi har inte fått de utlovade portarna i muren utan bara en i öster. Vi kan inte kommunicera med vår omgivning.

Vi genomför ett demonstrationståg till muren. Sue, en amerikansk judinna, frågar soldaterna, som snabbt kommer i sina fordon, när vi står vid muren:

– När ska ni öppna porten?

– Aldrig.

– Ni hade ju lovat.

Fler soldater anländer.

– Om ni inte gr er av arresteras ni allihopa.

Detta alltså vid en fredlig protest genomförd av kvinnor från väst på palestinskt territorium

Muren, som Israel kallat Säkerhetsmur, byggs inne på palestinskt område. Den som med öppna ögon ser kartan över murens dragning kan inte med bästa vilja i världen tro att detta bara är en skyddsmur. Den utgör även ett argument vid framtida fredsförhandlingar. Man kommer att kunna ställa omvärlden inför fullbordat faktum: Israel har annekterat enorma områden av den palestinska Västbanken.

Politiska fångar

Vi kommer till Tulkarem (en stad med över 100 000 invånare, som ligger bara 17 km från det Medelhav invånarna inte kan besöka) sent på kvällen den 29 december. När vi avslutat mötet med lokalbefolkning i Stadshuset hör vi en kraftig knall. Nada, som Agneta och jag ska få bo hos, ringer då hem för att uppmana sonen att inte komma och hämta oss med hänsyn till skjutandet. Han har emellertid redan åkt. Vi frågar varför gatorna är helt tomma på kvällen.

– Här skjuts ofta, militären kommer körande genom våra gator rätt som det är, säger Nada. Man vågar inte vara ute. Ingen bio har funnits på 3 år.

– Kan utlänningar hjälpa till här?

– Utlänningar som arbetar här sätts ibland i fängelse och utvisas sedan, säger Nada

– Du säger att du inte kan åka till andra städer. Kan man inte åka någon stans?

– Det är principiellt möjligt att åka till Jordanien men omöjligt i praktiken. Min make får inte, eftersom han har suttit i fängelse för arbete i Demokratiska fronten. Han satt först mellan 1983 och 1988 och sedan under intifadan åter 6 månader och sedan samma 6 månader igen i ett par omgångar. Fick inte ta emot besök, hade inga klädbyten, tvättade kläderna medan de satt på kroppen, hade inga tidningar eller böcker i början. Fångelserna består av tält i Negevöknen hett på sommar, kallt på vintern.

– Vi var 10000 som satt i fängelse i Negev. Småningom fick vi tillgång till böcker. Vi smugglade ut brev i plastkapsel via frigivna medfångars tarm, berättar maken

Bosättningarna förvärrar problemen

Ordet bosättning för kanske tanken till sådant som de idoga Karl–Oskar och Kristina från Duvemåla byggde i Amerika. Men de israeliska bosättningarna är inga småbruk. Från Israel åker vi till bosättningen Ariel, en stad med mer än 30000 invånare och som expanderar österut – för att skära av palestinskt territorium, säger palestinerna. Vi kör på en enorm motorväg dragen långt in på den palestinska Västbanken. Motorvägen upplyst av gatlyktor. En bred zon kring motorvägen skär ut ett stort stycke palestinsk mark. Inga palestinier får åka på bosättarnas vägar – eller passera tvärs över dem.

Vägar som denna, liksom muren som håller på att byggas, hindrar bl.a. palestinska bönder att komma till sina ägor. Israelerna har börjat använda en gammal turkisk lag som säger att om jorden varit obrukad i 3 år får staten ta över den. Fredsgrupper försöker odla upp sådan mark, för att inte Israel ska konfiskera den.

Nyårsafton – Militär vid muren och F16 i luften

På nyårsafton är vi på väg till en by som ligger vid "Apartheidmuren". Nära muren stoppas vi av en militärpostering med flera fordon varav en stridsvagn. I ett dike vid sidan av vägen ligger tre soldater på post. Det visar sig att vi inte får åka till denna by. Det inga säkra regler. Ett av problemen för palestinerna är godtyckligheten, det som går en dag går inte nästa. Militären är dock vänlig nog att låta bussarna vända i vägkorsningen.

Vi åker nu en lång omväg till en annan gränspassage i förhoppning att bli insläppta. Enl. kartan är det ungefär 10 km resa som vi nu använt mellan 2 och 3 timmar till. Vår lokale bussledare berättar att hans fru nu inte kan besöka sina föräldrar på andra sidan muren. Han har varit här med internationella och israeliska demonstranter tidigare och utsatts för tårgas som gett skador som fortfarande syns. Till och med israeler som demonstrerat har blivit beskjutna.

Våra bussar kör ut på en åker för att kunna komma vidare på en väg som inte är spärrad.

Vi kommer fram till byn Zbouba (c:a 2000 invånare) nära muren. Vi vandrar genom bygatan och ned över åkrarna till muren. Många från byn följer med – men några barn hindras av sina föräldrar. Stängslet, som går tvärs över palestinska åkrar, består här av först taggtrådsrullar, därefter en vallgrav, sedan en betongmur och slutligen ett högt nätstaket (med sensorer). På andra sidan finns militärens asfalterade väg längs muren (enl. folkhumorn "Wall street"). Och där fortsätter byns åkrar som israelerna spärrat av. Militärens kommunikationer fungerar: inom några minuter kommer fyra militärfordon och ställer sig med vapen riktade mot oss. En del byinvånare som vet att israelisk militär inte varnar innan de skjuter håller sig på lite

avstånd. Kommunfullmäktiges ordförande håller ett litet tal och vi ställer oss en stund längs stängslet och håller varandras händer. När vi sedan redan börjat gå tillbaka kommer två stridsvagnsliknande militärfordon (humbbees uppger en amerikanska) rullande över bybornas åkrar på vår (den palestinska) sida av stängslet. De stannar ungefär 70 meter från oss. Ett tiotal soldater hoppar ur och siktar på oss med sina vapen och följer oss allteftersom vi retirerar. En helikopter brummar i luften.

Nyårsaftonen avslutas i Jenin med en ljusvaka vid lämningarna efter två hus som förstörts av israelisk militär. Familjen som bott i husen berättar:

– Militären kom på natten och tvingade ut oss i kylan i bara nattdräkter. Vi fick inte ta med oss någonting. De sprängde även en broders laboratorium så han förlorade sitt levebröd.

Medan vår ljusvaka pågår påpekar en man från Jenni att tre F16-plan passerar ovanför oss – med mördande missiler mot mänskliga mål. En nyårshälsning från Israel till palestinierna.

Vittnesbörd om daglig terror

I alla palestinska städer vi besöker (Jerusalem, Betlehem, Hebron, Ramallah, Qalqilya, Tulkarem, Jenin) liksom i Nazareth (som ligger i Israel men har en övervägande palestinska befolkning) möter vi människor som vill berätta om den terror de dagligen utsätts för.

Vi har av alla vittnesbörderna och av vad vi själva sett fått en bild av en ockupationsmakt som sätter kvinnor och barn i fängelse utan rättegång, torterar fångar, stjälar mark och vattentillgångar, stänger av städer och byar, hindrar människor att komma till sina arbeten, sjuka att komma till sjukhus, gravida från att komma till förlossningskliniker, hindrar studenter och lärare att komma till skolor och universitet, hindrar människor att besöka sjuka och döende anhöriga. Man hindrar bönder från att sköta sina åkrar, förstör planteringar, river upp vägar.. Man spränger hus och hem, utsätter människorna för dagliga förödmjukelser, använder kollektiva bestraffningar, sådana som nazisterna använde i ockuperade länder. Man använder våld mot fredliga demonstranter, man dödar män, kvinnor och barn med gevär, kulsprutor, kanoner och missiler. Ockupationspolitiken hindrar all ekonomisk utveckling i de palestinska områdena, den åstadkommer fattigdom och arbetslöshet.

Den ständiga terror som pågår är – till skillnad från självmordsbombningarna – ingen nyhet och ger därför inga rubriker i våra tidningar. Den är till stor del okänd för allmänheten i väst.

Vad anser freds rörelsen?

Gila, en kraftfull israelisk fredskvinna berättar för oss i Jaffa:

– Den gröna linjen är gränserna vid vapenstilleståndet 1948, dvs. 1967 års gränser. Freden handlar framför allt om tre problem

1. vad göra med de ockuperade territorierna
- 2 vad göra med Jerusalem
- 3 hur göra med de palestinska flyktingarna ursprungligen 800000, nu troligen 4 miljoner, ingen vet exakt

Freds rörelsens lösning är pragmatisk – inte en i grunden rättvis lösning där allt stulet land skulle återlämnas.

Västbanken och Gaza måste lämnas tillbaka och bosättare få ersättning för att flytta till Israel. Vissa stora bosättningar nära Israel bör få vara kvar men palestinierna kompenseras genom motsvarande gränsflyttning andra ställen. Jerusalem bör bli en öppen stad för alla med delad administration

När det gäller flyktingfrågan måste israeler acceptera själva principen om flyktingars rätt att återvända och sedan får man förhandla om hur många som kan tas emot. De som inte får återvända ska kompenseras ekonomiskt.